

TELEGRAFUL ROMAN.

N^{ru} 100. ANULU XIII.

Telegrafulu eșo de doua ori pe septe-
man: joi'a și Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face în Sabiiu la espeditur'a
oiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gat'a prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretiulu prenumerati-
nei pentru Sabiiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei și pen-

Sabiiu, in 19/31 Decembre 1865.

tru provinciile din Monarchia pe unu anu
8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. și tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litero
mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. și
pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Invitare de prenumeratiune la „Telegrafulu Romanu.” pe anulu 1866.

Pretiulu abonamentului este:

pe anu: pentru Sabiiu	—	7 f.
pentru Tranni'a și monarchi'a austri- aca		8 f.
pentru Principatele române unite și tieri straine		12 f.
pe 1/2 anu: pentru Sabiiu		3 f. 50 xr.
pentru Tranni'a și monarchi'a austri- aca		4 f.
pentru principatele române unite și tieri straine		6 f.

Abonamentele ne rogâmu a se tramite de tempuriu prin
epistole francate la

Edit. „Tel. Rom.” in Sabiiu.

copia la nr. 1348/pr. 1865 ad. 31,795 1865.

Câtra diuarele din Austri'a.

De aru fi câtu de diverse pâreri politice sêu de alta specia-
litate a diuareloru, totusi s'a intalnit in unu simtiu — in acelu alu
amorei patriei. Spre a manifestâ acestu simtimentu, este iara data
ocasiune. Espusetiunea generale din 1867 tinatôre in Parisu da totu-
roru natiuniloru ocașiune a aduce la vederea comuna, produsele
activitatii lor pe terenulu artei industriei și a economiei rurale. Au-
stri'a nu se pôte și nici sa nu se retraga dela acestu belu pacnicu,
trebuie sa se provôce la avutiile ce i le-a donatu natur'a, dara trebuie
se și documenteze ca ce potere potinte are dens'a, și ca cum gus-
tulu, arta industria și cultur'a pamentului sa afla in progresiune și se
disvôlta de in di ce merge la factori mai insemnati.

Insa cine nu scie, ca togm'a o modestia pré mare retine pe
multi dintre noi, a se ostentâ cu produsele lor, și iara ca cum
multi se temu de sacrificii carii sunt impregnate cu transportarea;
și ca cum aci și coala pre lesne cuprinde simtimentele o apatia.
Insa a incuragiâ și imbarbâtâ in acêsta cauza, a intonâ interesulu de
mare ponderositate, care e impregnata cu tóta intreprinderea, a des-
lucii prospectele care mijlocitu seu ne mijlocitu cresc pentru espo-
ninte, și a o aduce aminte la acelea, precum intru adevêru se intempla
cu o introducere premergâtore de mare insemnate pentru espusatiu-
nea in Vienn'a cu ocașiune candu se denumî de protectorulu ace-
lea Inalti'a Sea imperatêșca serenisimulu Archiduce Carolu Ludovicu,
sa se intrebuinteze tôte mijlocele. Regimulu a făcutu cu credulitate (? R.)
datori'a sea, că sa faca pre toti atentii la ponderositatea acelu momentu,
și a pusu tôte in lucrare -- ce dovedesce din partea sea o voia tare
că sa asigureze Monarchiei o reprezentatiune demna.

Comitetulu centrale denumitu de regimu și ține de datoria că sa
procêda mai departe dupa potintia in intielesulu acestei intentiuni. --
Considerandu ponderositatea ce o posede jurnalistica, considerandu ca
ea sta in concesia cu poporulu, și prin urmare și este in stare de a
influentia pretutindene, credu ca nu va fi de prisosu, a ma întôrce cu
ce mai mare confindintia, ca presiedintele acestui Comitetu câtra tôte
onoratele redactiuni spre a cere și ajutoriulu lor -- ca prin poteri
concentrate de tôte pârțile, sa se nutreșca scopulu, și onôrea patriei
dignitatea si vadi'a ei se remâna și cu acêsta ocașiune asigurata.

Dela Comitetulu centrale c. r. austriacu pentru espusetiunea de
agricultura arta și industria tiitôre la Parisu.
Vienn'a in 18 Novembre 1865.

Wickenburg m. p.

Respectulu, care lu datorim ori cărei dregatorii, dar cu
deosebire și Escels. Gubernu reg. ne au obligatu cu publicarea
acestei provocâri, nu putem in sa a ne suprime durerea
causata prin limbagiulu ei, care de siguru nu va fi intielesu
de nici unu Românu. Red.)

Sabiiu 18 Decembre 1865.

(C.) Au trecut diet'a din Clusiu și acum avem de a
urmari cu atentiune echurile sêu mai pe romanesc resunete-
le acelei'a, cari domnescu in tiêra. Ocupandu-ne mai antaiu
de poporulu nostru nu putem să fimu decâtu multiamiti cu
purtarea lui. Poporulu nostru, unu ce raru, e bunu, moralu
nascutu. Nu astêpta disciplinari, nu da ascultare promissiu-
nilor sirenice, nici se intimidă de amenințările nimenui, ci

și urmêza autonomu calea sea; și asiâ lu aflâmu și acumu in
fati'a trecutelor evenimente, statornicu in convingerile sele
morale patriotice. Poporulu nostru prelânga tôte confusiunile
in care pôte cadé nescine in tempuri de trasactini, cum suntu
cele ale nôstre, au trasu cu urechi'a la cele ce se petrecu
la dieta și indata au fostu gat'a cu judecat'a; -- au aplaudatu
purtarea Archipastoriloru sei și a elitei luate din șinulu seu.

Mai multu, Românulu au căutatu și ocașiunea, că dupa
putintia sa și manifesteze recunoscintia sea. „Gaz. Trans.”
ne spunea de adrese de multiamita tramise inca la Clusiu;
noi audim ca de acelea se pregatescu, se tramitu, din multe
alte pârți; publiculu nostru au cetitu despre cele doue pri-
miri asiâ dicendu improvisate: un'a a Archipastoriulu nostru
Esc. Sea Andreiu Baronu de Siagun'a, alt'a a Ilustritatiei Sele
Cavalerulu de Alduleanu, cari de-si improvisate, in sa au fostu
solemne au fostu maretie din natur'a lucrului ce le-au moti-
vatu; din audite și pe urma și din G. T. scimiu și despre gran-
diôs'a primire făcuta Esc. Sele Metropolitulu Conte Sterc'a
Siulatiu.

Ce sa dicemu fatia cu acestea? Sa privim lucrulu
câtu se pôte mai objectivu și vomu aflâ, ca manifestatiunile
aceste ori in ce feliu aru fi, ele nu suntu numai nisce solem-
nitati, ci suntu și acte natiunali, acte prin care poporulu sanc-
tionêza purtarea barbatiloru sei dela diet'a din urma.

Foile magiare vinu și ne numera pre degete membrii
majoritatii din dieta și după ce potu sa ne arate caște
in gurgite vasto, ne spunu nôue și lumii, ca Românii suntu
pentru uniunea dupa cum o voru densii. Nr. 26 alu foiei bar.
Eötvös „Politikai Hetilap” ne constringe a aduce la cunoscintia
publiculu nostru, și a considerâ in detaiu nevointi'a acelei'a, de a
miesiorâ valôrea votulu Româniloru dela diet'a din Clusiu, di-
cendu, ca votulu au urmatu la propunerea baronulu Si-
agun'a și ca este subscrisu eschisivu numai de oficiali și
de preoti.

Nu scimiu sa ne mirâmu sêu sa compalimim o asemenea
tactica, carea, ce sa i dicemu -- sa fimu moderati și sa i di-
cemu cutediata.

Noi la clasificarea valôrei voturiloru purcedem totdeun'a
dela moralitatea lor. Pusetiunea fia-câru Românu din die-
ta au fostu de asiâ, încâtu dêca le pretiuim fâra prejudetiu și
cu mân'a pre anima purtarea lor, trebuie sa ne convingemu,
ca ei n'au potutu fi condusi de nimic'a alta, decâtu numai de
simtiulu moralu și patrioticu, insusirea comuna a totoruru,
fâra deosebire de nascere și condițiune, cari scia și voru sa
apretiuêșca binele celu mare provenitoriu din moralu și pa-
triotismu. De aici deducemu ca și oficialii și preotii români
n'au desvôltatu mai putînu moralu și patriotismu decâtu con-
natiunali foiei magiare amintite.

Spunemu dreptu, ca noi cu privire la tôte impregiurâ-
rile sub care apare mentionat'a fôia amu fi asteptatu dela den-
s'a o alta caracteristica despre membrii români ai dietei; amu
fi asteptatu o consideratiune a resignatiunei celei mari, pre-
cum și a increderei in pasii lor; mai departe amu fi doritu
a se considerâ impregiurarea, ca ei in dieta n'au dusu tristulu
rolu de nemernici, carii sa dea ascultare celoru dișe de unulu
sêu altulu din cei in pusetiune și cu influentia mare, ci că
fiii unei natiuni și patrie constitutiunali au urmatu moralulu
și patriotismulu lor din convingerea, ca ei functiunêza a-
colo, nu că oficiali, nu că preoti, ci că membrii legislativi con-
stitutiunali, documentandu totu odata ca santu demni de po-
stulu ce lu ocupa in statu și biserica.

Dar in fati'a totoruru acestor'a -- și cu acêst'a ne întôrce
la firulu nostru -- natiunea prin tôte purtările și manifestările
sele cele enumerate mai susu demustra, ca nu e cum dicu Ma-
giarii și foile lor, ci precum au dișu Românii in
p. u. lor reprezentatiune câtra Maiestatea
Sea.

Si care e ratiunea acelor manifestatiuni? E dupa pa-
rerea nôstra aceea, ca Românii dicu câtra elitea sea: „Voi

ori cum ati fostu chiamati la diet'a din urma ati fostu chiamati a ne representá numai de clasa de poporu. Voi insa cu purtarea vóstra ne ati sustinutu la demnitatea de natiune, ne ati sustinutu la demnitatea ceruta de seculi, la demnitatea ceruta cu energia prin vocea cea puternica a poporului pre câmpulu libertátiei la an. 1848, la demnitatea ajunsá prin preagratiós'a sanctiune maiestatica a articolilor de lege referitori la caus'a nóstra natiunala din 1863/4. Voi sunteti ai nostri, voi ati simtitu durerea nóstra, Ve recunóscemu pasii si mesurile de ale nóstre, de proprietate natiunala.

Si acum cá sa legalisámu órecum cele díse de pâna aci, permita-ne publiculu, dar permita-ne si acei stimati barbati, cari au avutu norocirea a conduce si a rosti solemnele cuvinte la aceste acte de insemnetate a reveni, cá sa ilustrámu inea incátu-va acestu asertu alu nostru cu unele cuvinte din vorbirile lor. „Geniulu celu bunu au condusu pasii Escelentieloru Vóstre la diet'a din Clusiu“ fuse populara dar sincer'a manifestatiune a simtiemintelor condusiloru de Ilustr. Sea D. Consiliariu de finantie Maniu, candu cu intempinarea Esc. Sele Archiepiscopului si Metropolitului Andreiu. Esc. Sea acestu Parinte bisericescu dar si alu poporului, din secululu nostru, prelânga cele atinse dejá pre scurtu de noi, adause, ca densii au lucratu din convingere curata si ca va a'erná dela natiune, déca va aprobá séu desaprobá activitatea lor, la ce numerosii intempinatori response cu „sa traiése!“ G. Tr. ne descrie destulu de chiaru si de evidentu decursulu festivitátii pompóse dela Blasiu si de aceea ne restringemu la cele ce s'a petrecutu mai departe aici in mijloculu nostru.

Eata dupa cátu ne iarta memori'a cuvintele P. Protosincelu Nicolau Popea rostite Ilustritatei Sele Dlui Vicepres. cav. de Alduleanu :

„Trei momente suntu decidátore de sórtea natiunei române, care suntu menite a face totu atâtea epóce in viét'a nóstra politica natiunala, si pre care noi generatiunea presiente ne cunóscemu din esperinti'a-ne propria. Aceste momente suntu anii 1848, 1860, 1865.

Déca natiunea isbuli a se stracurá prin aceste crise politice cá printre scila si caribdi— déca in urm'a acelor'a ea ajunsé totusi cu ajutoriulu lui Ddienu la siarea politica multu putnu imbucurátore, de astadi : apoi acést'a avemu de a multiam aceloru barbati ai natiunei, cari, insufletiti de binele comunu, se pusera in fruntea ei si despretiundu totu felulu de pericute si neplaceri, o conausera cu intelepciune si barbatia cátra tint'a doririloru si aspiratiuniloru sele.

Ce e dreptu in privinti'a momentului din urma inea nu cunóscemu resultatulu finalu alu nisuintieloru si osteneleloru barbatiloru nostri români dela diet'a d'abiá trecuta din Clusiu ; totusi, cutediu a dice in privinti'a acést'a ea pre cátu erá de mare si de generala frie'a si spaim'a intre Români inainte de deschiderea dietei : pre atát'a de mare si de generala au fostu bucuri'a intre ei dopa inchiderea acelei'a pentru purtarea cea solidara si triumfulu celu moralu, pre care lu reportara regalístii si deputatii români dela acea dieta.

Scimu din isvórele cele mai sicure, ca Ilustr. Ta si cu acésta ocaziune ai desvoltatu o activitate esemplara si o destieritate ingeniósá, intru consolidarea inimeloru si concentrarea convictiuniloru barbatiloru români dietali; scimu ca Ilustr. Ta ai fostu unulu dintre factorii principali, cari sciura chiarificá terenulu celu legalu si solidu, si carii apoi mijlocira adres'a cátra Maiestatea Sea, pentru care nu póte decátu sa se bucare totu Românilu binesimtilioru.

Pentru aceea noi ne tinemu de o detorintia sánta natiunala a ne infatisiá astadi aici in numele inteligintiei române din Sabiu spre a dá espressiune viua simtiemintelor nóstre de bucuria si recunoscintia cátra Ilustr. Ta.

Multiamindu-ti pentru acestu sacrificiu adusu pre altariulu natiunei, rogámu totodata pre Ddienu, cá sa ve daruésca dile indelungáte si fericite, pentruca si de aci inainte sa se póta bucurá natiunea de talentulu celu eminentu si inim'a cea binevoitóre ce ve caracteriséza.

La care Ilustr. Sea dupa ce reflectá ca onórea ce i se aduce din partea inteligintiei prin organulu Prea on. Parinte Protosincelu nu-i compete numai densului, ei toturorulu celoru ce au participatu la dieta, dar cu deosebire Escel. Sele Archipastoriloru— si dupace observá, ca densulu au făcutu numai aceea cu ce erá detoriu natiunei, a cărei fiu este, preciediendu purtarea Româniloru espresa si in adres'a substernuta Maiest. Sele : in alipirea cátra tronul ; in nisuinti'a imperativa cátra împaciuirea cu natiunile colacuitóre, pe terenulu egalei îndreptatiri politico-natiunali ; in solidaritate si in principiulu activitátiei defendátore a drepturiloru dejá castigat si castigande a celoru de castigatu : fini intogm'a cá si Esc. Sea Metropolitulu Siagun'a, ca natiunea va decide aprobandu séu desaprobandu cele lucrato de densii la dieta.

Entusiasmulu manifestatu in urm'a acestoru cuvinte si tóte cele de pâna aci, cine va fi in stare sa le desvaliditeze

si cine va fi acel'a care sa dea locu credintiei, ca intre Români aru fi partide, care sa se afle in contradicere cu cele ce au făcutu regalístii si deputatii români la diet'a din Clusiu ?

In momentele candu scrieamu acestea ne vine a mâna „Zukunft“ si trebuie sa marturisimu, ca ne-amu implutu de durere, vediendu ca si acésta fóia se seduce de foile magiare, cari tendentiosu se nevoiescu a dá lucruriloru o fatia cu totulu straina, de cum in adeveru suntu, vediendu ca ea crede ca intre Români au domnit spiritulu de partide si scisiune la diet'a din Clusiu.

Aru fi fostu de ajunsu cele ce amu referatu despre dieta si despre cele intemplete in urm'a dietei, spre convingerea ori si cui, ca unanimitatea poporului românu nu este vatemata nici decum si ca votulu Româniloru dela diet'a din Clusiu e alu toturorulu Româniloru din Transilvani'a. In fati'a scandelei, de care vedemu ca si publicistic'a vienesa nu póte remané neatinsa, ne vedemu constrinsi a luá in o mai de aprópe consideratiune chiaru si voturile patrimiei celei de patru membri, adeca a Dlui Hoszu, Domsí'a, Ladai si Boeriu. Dlu Hoszu este pentru uniunea cu Ungari'a insa nu necoñditiunata. Densulu e pentru revisiunea legi de uniune, insa nice acést'a necoñditiunata. Densulu prelânga unele cuprinderi nechiare ale istoriei trecutului, desvoltate in cuventarea sea cea d'antáiu totusi vedemu ca intre propunerile sele cele díse are si de acele, care numai putnu le pretinde natiunea româna. Prin urmare diferenti'a intre elu si Magiari e aceeaasi dintre majoritatea româna si magiara, deosebinduse de natiune numai prin loculu unde e de a se face revisiunea legi de uniune; unde aru fi a se pertratá conditionile, dupa care este a se face revisiunea. Cátu pentru d. Domsí'a putemu sa dicemu, pre scurtu, ca e mai ultraistu de cátu majoritatea româna, pentruca elu afirmá, ca Români nobili au avutu totdeun'a aceleasi drepturi care le-au avutu si nobili de alte natiuni; iara cátu pentru dlu Ladai, care se impaca de altmintrea cu tóte sistemele politice putemu in cele din urma sa-i reducemu credeulu politicu la celu alu dlui Hoszu. Aru mai fi sa vorbimu de dlu Boeriu. Cátu despre densulu trebue insa sa constatámu, ca Români nu au pututu pâna acum si nu potu astadi sa scie, déca si densulu cum-va are credeu politicu si asiá votulu densului nu póte cadé nici unde in cumpana.

Considerandu dar si voturile aceste dissentiente ale celoru trei Români, le aflámu in principiu cu totulu diferite de ale Magiariloru si numai in forma diferite de ale majoritátiei române; déca suntemu indreptatiti a vorbi asiá.

Fia odichnita si „Zukunft“ precum si Debatte, care ia fostu de astadata funtan'a in cestiunea nóstra a Româniloru, ca Români au fostu si suntu totdeun'a solidari intre sine si fia asiguratu ori si cine, ca voturile celoru dissentienti suntu voturi isolate, cáci densii n'au pe nimenea cine sa li urmeze.

Vorbirea Dlui capitani supremu Alessandru Bohatielu, (regalístu)

in sied. din 6 Dec. 1865.

(Continuare si capetu din nr. premergatoriu.)

Mai este inea o alta impregiuráre : pâna cându potemu afirmá, ca art. I de lege nu a intratu in viétia, pâna atunci alu doilea articulu de lege s'a efeptuitu preste totu cu dispuestiunile fácute mai târdíu. Nu me potu invoi cu acelu prestimatu oratoru de eri, adeca cu D. Dr. Dozs'a nici in argumentárele, cu care s'a silitu a aretá continuitatea de dreptu a uniunei. Acelu Domnu povestindu eri in acésta adunare cum, curendu dupa sanctiunarea art. I. de lege s'a sculatu spre alu nimici bar. Puchner comandantele de atunci, numai de cátu spune, ca in contr'a br. Puchner a venitu Bem si iarasí a adusu in potere acésta lege, adeca argumentéza, ca generalulu partitei revolutionarie Bem au inyinsu pe generalulu imperatescu, si au sustinutu uniunea.—

Dloru de si me amu delectatu cu infiorare de argumentárele laudatului D. Dr. de drepturi, totusi Dloru nici de cátu nu-mi potu esplicá pasiulu lui Bem de pasiu legalu.—

Póte ca dreptulu publicu nu l'amu ascultatulu dela D. profesorulu Dozs'a, insa este de fatia si D. profesorulu dela care amu ascultatulu eu dreptulu publicu. Acelu D. m'a invetiatu, ca : „Jus resistendi“ e stersu din legile patriei, si in loculu acelui'a s'a substituitu prin legile patriei nóstre altu ce-va, pentru aceea pre acestu terenu nu potu urmá pe D. Dr. Dozs'a.— Din partemi me infioru si de numele revolutiunei, decum se potu sustiné principiulu : cumca rescularéa si invingerile generalului partitei revolutionarie Bem, aru fi sustinutu dreptulu continuitátii.—

Dlu Dr. Dozs'a dep. cetátiei M. Osiorheiu in contr'a propunerei Esc. Sele Br. de Siagun'a aduce in aceste unele cuvinte din form'a juramentului „nec palam, nec occulte, machinationibus . . . etc.“ mai incolo citéza din legile patriei, legea care suna, cumca Maiestatea Sea prin patente nu va guverná etc. si dice, ca diet'a din Sabiu a fostu ilegala, tóte legile, tóte dispuestiunile fácute prin patente si pre calea octro-

irei suntu nelegale, cine se provóca la acelea și vré ale sus-
tine comite perjuriu, și aru incurge in criminea de proditionea
patriei; și din acestu motivu densulu nu póte apará propune-
rea făcuta de Esc. Sea Metrop. Br. de Siagan'a, cá sa nu iu-
curga in criminea de perjuriu și vindictoriu de patria.

Dupa cele pomenite mai insusu, dupa argumentările ce
le-au trasu din invingerile generalului revolutionariu Bem tare
me miru de scrupulositatea laudatului D. Dr.

Eu inca nu — su amicu machinatiuniloru, nu-su amicu
guvernării prin patente, nu-su amicu octroiiloru, in sa propu-
nera, care au făcut'o Esc. Sea nu e machinatiune, acésta pro-
punere o póte botezá de machinatiune numai acel'a, care pó-
te botezá de pasi legali o erumpere cu putere armata, cum
au fostu a generalului revolutionariu Bem. Eu din partemi
afiu a fi ertatu fia-cărui membru alu acestei case a cercá in
acestu locu schimbarea a ori ce feliu de sisteme, care aru fi
vatemátore pentru ori care cetátianu; cu atátu mai tare a
unei sisteme apasátore pe cea mai numerósa natiune din pa-
tria, asiá propunerea Esc. Selenuse póte numi
de machinatiune, cide pasu legalu.

Eu inca nu-su amicu guvernării prin patente, dara Dloru!
suntu impregiarári, cari silesu pre regimu adese ori la acé-
st'a. Dloru! Instructiunea tabulara, codicea civila și crimi-
nala, procedur'a civila austriaca, legea de desdaunare, tóte
acestea s'au introdusu prin patente; au nu le-au pro-
pusu Dlu Dr. in scól'a invetiaceiloru sei
tóte aceste si óre nu s'au folositu de tóte
numai Dlu Dr., dar mai totic áti se afla in
acésta casa fára scrupulositate, ca dóra si-aru vatemá
juramentulu; fára de a se teme de a incurge in criminea ven-
diarei de patria?!

Diet'a din Sabiu s'a convocatu prin Maiestatea Sea in
modrulu si pána atunci indatinatu, pe bas'a legiloru vechi
schimbata pe calea octroierei dupa principiulu „egalei indreptá-
tiri“; s'au deschisu prin comisariu regescu cá tóte dietele; si
legile aduse in acea dieta s'au sanctionatu prin Maiestate,
cá tóte legile aduse prin alte diete.

Séu, Dloru, acést'a dieta nu-i convocata pe basa oc-
troita? deosebirea e numai atát'a intre cea
din Sabiu si acést'a, ca aceea s'au convo-
catu pe basa egalei indreptátiri, si acé-
st'a pe basa sistemei feudale.

Amea convingere este atátu despre tóte susu pomenitele
afaceri pe calea patenteloru, cáta si despre legile aduse in
Sabiu, si sanctionate prin Maiestate, ca nu se mai potu ig-
norá; aceste 'su legi legale; si mai susu pomenitele afaceri
si legile din 1863/4 si-au prinsu nesce radecini cá acelea,
cátu acele nu se mai potu nimici fára ot-
tala s'gduire astatului. —

Sa nu pomenscu alta, fára legile introduse prin patente
despre sucesiunea, despre desrobirea pamentului si desdau-
nare, legile aduse in Sabiu despre egal'a indreptátre a nati-
unei románe despre egal'a indreptátre a celoru 3 limbi ale
patriei etc. etc., cum le-amu poté noi tóte acestea nimici, cum
amu poté nimici tóte ce au resultatu din acele si in sune-
tulu acelor'a fára o s'gduire totala?

Eu fatia cu tóte acestea diferescu in opiniune de Dlu Dr.
Dozs'a, pentruca a mea cea mai firma convingere e aceea,
ca tóte aceste se potu luá la revisiune si modificá in unele
puncte pentru viitoriu, dar ignorá nici pentru viitoriu, cu atá-
t'a mai putinu pentru trecutu, nu se potu.

Dupa a mea opiniune numai unulu cá acel'a voiesce intru
adeveru fericirea patriei, intarirea si sustinerea radielor tro-
nului, care voiesce a impreuná trecutul din 1848 cu sus-
tinerea de curendu a trecutului din 1853, 1863, 1864. —

Cu ocaziunea propunerei sele Dlu deputatu alu Sabiului
o adusu inainte causele, pentru ce a fostu chiamata natiunea
sasésca in Transilvania adeva pentru apararea granitiloru.
A adusu Dlu deputatu din Csik inainte, cumca nici natiunea
secuiesca nu a remasu nici odata indereptu dela implinirea a-
cestei datorintie. Recunoscú Dloru si cea d'antái'a si a dóu'a;
recunoscú si aceea ca ce au adusu secuii din batalia. Dar
óre Dloru fii natiunei, decare me tinu eu,
retrasu s'au vre-odata dela implinirea ace-
stei datorintie?! (helyes.) Ore sub sistem'a
banderiala nu avaluatu partemi de románi
la implinirea acestei datorintie (helyes);
si ca au luatú, — suntú dovedi diplomele cele multe
nobilitari; óre de s'aru luá la revisiune osemintele
celoru caduti la Santu Imbru, si pe Campulu panei ce
aru dovedi? Au luatú mai esclusive Románii cu Secuii parte
la apararea granitiloru de candu s'a introdusu sistem'a de as-
tadi si deosebitu dela anulu 1764. Si ce au fostu resplát'a
si la aceste, afara de monetele cele de veterani si „Kanonen-
Kreuz“? A fostu aceea, ca in anii trecutú li s'a
disputatu fostiloru granitieri proprietá-

tea posesa de sute de ani si li s'au luatu
ne ascultati (helyes.) Acum trecu si facu o mica reflexi-
une la vorbirra Dlu deputatu alu doilea din Clusiu.

Dlu deputatu Hozsu asemena luptele de astadi natiionali
cu luptele confessionali. Ei dau dreptu si eu la acésta ase-
menare; in sa Dloru in patri'a nóstra, candu au incetatu lupte-
le confessionali! Atunci candu au fostu intrebările confession-
nali in tóte minutiele sele limpedite si tiermurite. Vedemu
art. I din Aprobata carele suna despre „egal'a indreptátre“ a
confessioniloru: romano-catolica, ev. reformata, ev. luterana si
unitaria; in sa lupt'a confessionale cu acést'a nu a incetatu. Ve-
demu o multime de legi in Aprobata, cari reguléza relatiunile
confessionali si luptele acelea au incetatu numai atunci, candu
principiulu egalei indreptátre confessionali a intratu in trupulu
si sufletulu fiacărui locuitoriu din acésta patria. Asemenea —
socotescu eu — va fi si cu intrebarea natiunale; acést'a intre-
bare numai atunci va incetá a iritá pre fiii daosebiteloru nati-
uni, candu va fi prin legi drepte regulata definitivu: — pána
atunci dupa a mea convingere — nu!

Amu de a reflectá putintelu si la unele asertiuni séu de-
chiaratiuni ale Dlu consiliariu gub. gr. Bethlen Gábor.

Mari'a Sea in vorbirea sea de eri a disu, „a román ne-
mesek hasonlok voltak a magyar nemesekhez, és a román jo-
bbágyok a magyar jobbágyokhoz.“

Amu atátu de a observá prémoderatu, cumca dupa lege
intr'adeveru asiá a fostu; in sa Dloru, au statu in contr'a intrá-
rei in viétia a acestui dreptu juridicu cele patru confessioni si
trei natiuni; aceste 7 au paditu cá 7 cerberi, cá nobilii románi
si liberii cetátieni románi din fundulu regiu sa nu se póta fo-
losi de drepturile cetátienesci, pentruca pána la 1700 s'au tí-
nutu toti nobilii románi de confessiunea gr. or. si toti Románii
liberi din fundulu regiu, si fiindu confessiunea lorú eschisa, de
sine au remasu eschisi si Románii!

Dlu consiliariu gub. br. Dominicu Kemény in vorbirea sea
de mai nainte vrednica de tóta stim'a, dupa a mea convingere,
intr'unu punctu — me rogu de ertare — se afla in ratacire.
Mari'a Sea dice, ca dela natura fiii deosebiteloru natiuni din
acésta patri'a suntú cu atragere, cu simpatia unulu cátra al-
tulu „a romlatlan egyszerűségben élő nép békében él egy
más mellett, de“ s. c. l.

Br. Dominicu Kemény, unguresce; „In privin-
ti'a acést'a m'amu dechiaratu in tipulu urmatoriu: Fanatismulu
acestu natiunale mai lesne aru incetá, déca popórele Ardélú-
lui de deosebite rase s'aru lasá de capulu seu. Déca cei mai
culti — si aici nu facu exceptiune cu fiii nici unei'a natiuni
— n'aru dorii a conduce popórele; ci mai bine s'aru conduce
pe sine prin ele; — destulu de pacinicu aru incapé lánge o
lalta, cu tóte ca vorbescu in limbi deosebite! Si acésta e
nóua dovéda, ca prudint'a cea tréza si instinctulu po-
porului celui simplu, déca nu s'aru conduce in laturi
mai bine 'lu teresce de ilusiuni insielátore, decátu cultur'a
politica acoperita cu velulu intrigeloru séu uneltiriloru maies-
trite. Cumca vécine-va aru conduce reu pe cine-va, si anu-
mitu, ca cei mai culti dintre románi aru seduce pe poporulu
románu, ast'a n'amu dis'o.“

A. Bohatielu ei respunde aici unguresce asiá: Cu
prim'a parte a asertiunei Domnului baronu me invoiescu pe
deplinu, ad. me invoiescu cu acea parere, ca locuitorii de
limbi mestecate, cari traiescu in simplicitatea s'a ne-
corupta, traiescu paciuti intre olalta. — Sum de acea credin-
tia, ca in tóta viétia mea n'amu datu causa la aceea, ca ci-
ne-va sa póta afirmá contrariulu despre mine. Nu numai
eu, ci déca privescu in giurulu sálei acestei'a intre cei de
natiunea mea, cari s'au inaltiatu dintre poporu, pe cáti vedu,
— fórté multí, cari inca justifica pe deplinu asertiunea acé-
st'a a M. Tale in familiile sale, despre aceea, ca potu trai in
pace in locurile mestecate, mai multí dintre noi amu datu e-
semplu de mustra, ca nu in locurile mestecate, ci chiaru sub
acelasi coperisú, chiaru intr'un'a si aceeași casa traiescu in pa-
ce, in impreuna intielegere, natiuni deosebite si confessioni di-
verse. Dicu, ca uitandu-me impregiarulu localitátei acestei'a
intre noi, in familiile nóstre aflámu cuprinse tóte cele siese
confessionali si tóte patru natiunitáti si totu sub acelasi cope-
risú traiescu in pace — ceea ce servesce de exemplu des-
pre acést'a, — ceea ce documentéza, ca totusi suntemu cu
simpatia unii cátra alii (helyes). —

De aici — iarasi continua romanesce asiá:
„Insa sa fiu ertatu prést. Dle Consiliariu, déca mi facu obser-
vatiunea lá a dóu'a, adeva: nu fanatismu, nu uneltiri maestreite au
adusu la tapetu intrebarea natiunitátiloru, nici nu birocratis-
mulu, precum s'a esprimatú nu sciu care dintre Dni oratori
din siedint'a de eri alalta eri, intrebarea natiunitáti románe
Dloru, seculara o aflámu la anulu 1700 in uniunea biseri-
césca a Romániloru cu biseric'a Romei, care numai cu acela
scopu s'a intemplatú, cá sa castige si Románii drepturi na-
tionale. Acésta intrebare a natiuniloru o aflámu in cas'a le-

gislatiunei din 1744, 1791, 1848 etc. Ve rogu, Dloru, dar sa ve inschimbati in privinti'a acést'a convictiunea, cá cum intrebarea acést'a aru fi o intrebare maiestrita, si cá cum acést'a aru fi o intrebare a birocratiloru. Acést'a e o intrebare isvorita din anemele Romániloru inainte de seculi, candu nu erá nici unu birocratu románu. Si intrebarea acést'a ne va apasá in anemele nóstre pâna atunci, pâna candu va fi fericita legislatiunea a o resolví spre indestulirea tuturoru fiiiloru acestei patrie. Cu acést'a observatiune trecu la a dóu'a observatiune, ce s'a făcutu, de mi aducu bine aminte; prin DSea deputatulu cetátiei Osiorheiu (Dozs'a), care dice, ca prin art. I din 1848, fiindn stersa sistem'a natiunala, e implinita dorinti'a Romániloru,— prin adoptarea principiului egalei indreptatiri.

Domniloru, din partemi cunoscú altmintrea spiritulu legiloru din 1848.— In spiritulu legiloru din 1848 sta: „nemzet egység“ si indreptatirea acea, e estinsa numai pe persóne, e o indreptatire personala, nu in sa indreptatire natiunala.

Dloru! Amu fostu norocosu si eu in 1848 a fi membru alu deputatiunei regnicolare. Sciu, Dloru, dar e dovéda chiaru protocolulu siedintieloru acelei comisiuni, ca in mare parte in Transilvani'a se sustine dreptulu celoru trei natiuni; se sustine dreptulu eschisivu alu natiunei secuiesci, se sustine dreptulu municipalu alu natiunei sasesci, dara se sustinu inca si privilegiele! Asiá dara, pâna candu se sustinu acestea, pâna atunci e justificata totudeun'a nesuinti'a Romániloru spre egal'a indreptatire natiunale, spre egal'a indreptatire a limbelorú.— Pentru aceea, Dloru, eu din partemi nu me potu alaturá catra propunerea Dlui deputatu din Clusiu Car. Zeyk, ci me alaturu cátra propunerea Esc. Sele Dlui Metropolitu Br. de Siagun'a; si aici, Dloru, mi-asiu inchei'a vorbirea, in sa sum datoriu cu câte-va cuvinte reputatiunei mele. —

Eu in anulu 1848 inca amu fostu in acést'a adunare, amu fostu membru, Dloru, alu dietei de atunci si eu inca me tinu in numerulu acelorú „a kik egy hangulag kimondották az uniót“ (cari cu unanimitate au prochiamatú uniunea;) in sa, Dloru, nu o amu făcutu acést'a nici intimidatu de sgomotulu, despre care amu vorbitu mainainte, nici intimidatu de standardele ce erá

in Clusiu; ci m'amu dechiaratu pre lângá acelu art. de lege din adenc'a convingere, ca pre calea aceea voiu poté fericí natiunea mea, ca pre calea aceea se va poté ajunge egal'a indreptatire natiunale; o amu făcutu din acea convingere, care 'mi place a crede, ca nutresce si pre alu doilea deputatu din comitatulu Clusiolu Hoszu.

Amu făcutu dupa ce, inainte de aducerea articolu acéstui'a de lege amu capatatu din mai multe párti asigurarea, ca numai decátu dupa art. I, dupa decretarea uniunei va urmá o lege despre egal'a indreptatire a natiunei románe.—

Acést'a in sa, Dloru, nu s'a intemplatú! Suntú aici inca mai multi Domni, cari in 1848 au fostu membri ai comisiunei de 10, in care comisiune s'au pertractatu petitiunea Romániloru compusa in Blasiu, si adusa la inalt'a casa prin o deputatiune numerósa, a fostu, Domniloru, unulu, care a compusu unu art. de lege frumosu — nu multa realitate in elu, dara — frumosu. A reposatu Dloru si acél'a, cáci nime nu a primitu in acea comisiune acelu proiectu de lege, nici afátu macaru nu s'a intempletu cu acea petitiune, cátu s'a intemplatú — cu a Sasiloru. —

Petitiunea Sasiloru s'a transpusu cu recomandare la diet'a din Pest'a; petitiunea nóstra s'a transpusu simplíciter. Dar in privinti'a egalei indreptatiri natiunale nici in comisiunea regnicolare din Pest'a nu s'a cástigatu mai multu precum nici in privinti'a limbei. Ci din contra a adusu o lege despre crescerea popularia, care amenintia — natiunea romána in privinti'a limbei cu ruinare perfecta, — dar cum s'au efeitú si principiulu egalei indreptatiri personale? — Lu vedemú in art. de lege despre alegerea deputatiloru dietali, cum se aplica astadi?! lu vedemú in scóterea din dieta a advocatulu Dr. Petco, pentru ca nu platesce 8 f. dare drépta.

Acestea suntú, pré stimati Domni, cauzele pentru care me aflu silitu a me alaturá lângá propunerea Esc. Sele Dnului Metropolitu Br. de Siagun'a si amu poftitu cá revisiunea art. I de lege din 1848 sa se intemple aici intr'o dieta convocata pre bas'a articolu acelu'a de lege, pre care l'a propusu Escelenti'a Sea, sa se róge, alu sanctioná Maiestatea Sea!

SEPTEMAN'A PENULTIMA

SPRE CUMPARAREA DE SORTI PENTRU A NOU'A

LOTERIA MARE

FILANTROPICA, GARANTATA PRIN DIREPTIUNEA C. R. A VENITELORU DE LOTERIE,

CAREA CUSTÁ DIN 10419 CASTIGURI

In suma totala de florini in valuta austriaca

3000000

Intre cari întâiulu nimeritoriu de frunte cu

80000 f.

alu doilea

25000 f.

treilea

10000 f.

apoi 2 nimeritori câte 5000 fl., 3 câte 4000 fl., 4 câte 3000 fl., 5 câte 2000 fl., 20 câte 1000 fl., 28 câte 500 fl., 38 câte 200 fl., 76 câte 100 fl., 170 câte 50 fl., 5000 castiguri de serii câte 10 fl. si 5000 câte 5 fl.

Sortirea va urmá nerevocaveru

In 9 Gerariu 1866.

Pretulu unui sortiu

3 florini in valuta austriana.

Loteria nu privata ci de statu.— E numai unu felin de sortiu fára distingere 'de plase.— Numai unu pretiu de sorti.— Fia-care sortiu jóca intr'o singura sortire la tóte castigurile.— Fia-care numeru de sortiu alu unei serii trase póte face si unu nimeritoriu de frunte pe lângá castigulu de seria.— Indata dupre sortire se va emite consemnaciunea castigurilor.— Patru-spre-diece díle dupre sortire se voru respunde castigurile la cass'a loteriei in Vienn'a (Salzgries Nr. 20) pe lângá infatisiarea sortiulu originalu, detragendu-se cuveninti'a legala de 6¼, procente dela sum'a de castigu, nefiindu asiá dara de lipsa a lipi timbre pre sortiulu de castigu.— Tóte castigurile, cari din ori si care cauza nu se voru radicá pâna in 6 luni dupre sortire, asiá dara pâna la 9. Iulie 1866, voru decadé dupre § 10 a programulu de jocu, in favórea socpului, cáruia s'a dedicatu preagratiosu venítulu curatu alu acestei loterii.— Cele mai deaprópe se potú vedé din programulu de jocu, carele se afla la tóte organele de vendiare, si care se va dá pre lângá sortii cumparati.